

رشد سودآوری پتروشیمی‌ها با عرضه ارز در بازار دوم

انتقال ارز به بازار دوم، زمینه اجرای طرح‌های توسعه‌ای و افزایش توان رقابتی شرکت‌های پتروشیمی را فراهم می‌آورد

طبیعی است که هر تغییری در درآمد و سودآوری این صنایع، بلافاصله اثر خود را بر شاخص‌های بورس برجای می‌گذارد. در هفته‌های اخیر نیز همزمان با انتقال ارز صادراتی به تالار دوم و رشد نرخ ارز، شاهد جهش شاخص و افزایش قیمت سهام بودیم. این تحولات عمدتاً ناشی از انتظارات مثبت سرمایه‌گذاران و بازنگری در محاسبات سودآوری شرکت‌هاست. اما همان‌طور که کارشناسان تأکید می‌کنند، در میان‌مدت افزایش هزینه‌های حمل‌ونقل دریایی، دشواری در نقل‌وانتقال ارز و گران‌تر شدن تجهیزات می‌تواند حاشیه سود صنایع بزرگ را کاهش دهد؛ به‌ویژه در حوزه صادرات نفت و فرآورده‌های نفتی، هزینه‌های بالای شرکت‌های حمل‌ونقل بین‌المللی بخش قابل توجهی از سود را خواهد بلعید.

صنایع کوچک‌تر و آینده متفاوت

در مقابل، برخی صنایع کوچک‌تر که عمدتاً بر بازار داخلی متمرکز هستند، ممکن است از این تحولات آسیب کمتری ببینند. محدودیت واردات در شرایط تحریمی موجب کاهش رقابت خارجی در بازار داخل می‌شود و این صنایع می‌توانند محصولات خود را راحت‌تر به فروش برسانند، به‌شرطی که مواد اولیه آنان نیز در داخل کشور تأمین شود.

نمونه بارز این وضعیت در صنایع غذایی و کشاورزی دیده می‌شود. هرچند این بخش‌ها نیز وابستگی‌هایی به واردات دارند - مانند نهاده‌های دامی یا تجهیزات کشاورزی - اما میزان وابستگی آن‌ها به ارز نسبت به صنایع بزرگ پتروشیمی و فولادی کمتر است. در نتیجه، چشم‌انداز آینده این صنایع نسبتاً امیدوارکننده‌تر ارزیابی می‌شود.

نقش انتظارات و اثرات روانی

یکی دیگر از ابعاد مهم تصمیمات ارزی، تأثیر روانی آن‌ها بر بازار سرمایه است. تجربه نشان داده حتی پیش از آشکار شدن نتایج واقعی، صرف انتظار افزایش درآمد ارزی می‌تواند موجی از تقاضا برای سهام شرکت‌های صادرات‌محور ایجاد کند. سرمایه‌گذاران همواره با حساسیت بالا به تغییرات نرخ ارز واکنش نشان می‌دهند و همین امر موجب نوسانات کوتاه‌مدت در شاخص‌ها می‌شود. به همین دلیل، در کنار اثرات واقعی عرضه ارز در تالار دوم بر سودآوری صنایع، باید به نقش انتظارات سرمایه‌گذاران و هیجانات بازار نیز توجه کرد. نادیده گرفتن این جنبه، می‌تواند تحلیل‌ها را از واقعیت‌های بازار دور کند. انتقال عرضه ارز صادراتی شرکت‌های پتروشیمی و فولادی به تالار دوم مرکز مبادله ارزی را باید نقطه عطفی در سیاست‌های ارزی کشور دانست. این تصمیم از یک سو به بهبود درآمد‌ها و بازگشت بخشی از تعادل از دست‌رفته کمک می‌کند و از سوی دیگر، زمینه را برای افزایش سودآوری و ارتقای توان رقابتی فراهم می‌سازد.

با این حال، این سیاست خالی از چالش نیست. افزایش هزینه‌های واردات تجهیزات و مواد اولیه، مشکلات نقل‌وانتقال مالی و فشارهای ناشی از تحریم می‌تواند در میان‌مدت بخشی از دستاوردهای کوتاه‌مدت را کمرنگ کند. بنابراین، پایداری این سیاست در گرو اصلاحات مکمل، حمایت از صنایع کوچک‌تر، تسهیل دسترسی به منابع ارزی و کاهش هزینه‌های مبادلاتی است.

▲ نمایی از پتروشیمی جم از زیرمجموعه‌های هلدینگ تاپیکو

ارز شرکت‌های بزرگ، نقطه عطفی در سیاست ارزی کشور قلمداد می‌شود. این تحول نه‌تنها می‌تواند بخشی از فشار ناشی از کاهش درآمد‌های ارزی در بازار توافقی را جبران کند، بلکه فرصت‌های تازه‌ای برای اجرای طرح‌های توسعه‌ای، ارتقای توان رقابتی و افزایش سودآوری صنایع فراهم می‌آورد.

اثر ارز بر سودآوری صنایع

پیش‌تر عرضه ارز شرکت‌های فولادی و پتروشیمی در بازار توافقی، به کاهش محسوس درآمد و به هم خوردن نسبت درآمد به هزینه‌ها منجر شده بود. در نتیجه، اجرای طرح‌های توسعه‌ای و حتی تأمین منابع برای تعمیرات و نوسازی خطوط تولید با مشکل روبه‌رو شد. اما با انتقال عرضه ارز به تالار دوم و تعیین نرخ‌های متعادل‌تر، بسیاری از این مشکلات تا حد زیادی برطرف می‌شود.

افزایش درآمد‌های ارزی، علاوه بر سودآوری مستقیم برای شرکت‌ها، منافع قابل توجهی برای سهامداران و بازار سرمایه به همراه خواهد داشت. این تحول همچنین جایگاه رقابتی صنعت پتروشیمی ایران در بازارهای جهانی را تقویت می‌کند و زمینه را برای سرمایه‌گذاری‌های تازه فراهم می‌سازد.

محمد رضا فرزین، رئیس کل بانک مرکزی، در توضیح این سیاست گفته است: «دولت چهاردهم به دنبال آن است که صنایع بیشتری، از جمله صنایع فلزی، فولادی و برخی از پتروشیمی‌ها، وارد بازار دوم شوند تا مزیت‌های صادراتی به صادرکنندگان بازگردد. آنان می‌توانند در مقابل صادرات خود واردات انجام دهند یا صادراتشان را به گروه‌های مشابه واگذار کنند. در این راستا نمادهای دلار و یورو برای معامله اسکناس در بازار دوم ایجاد شده است.»

سیاست‌های ارزی همواره از مهم‌ترین متغیرهایی بوده‌اند که سرنوشت اقتصاد ایران و مسیر حرکت صنایع بزرگ بورسی را رقم زده‌اند. هر تغییری در نرخ ارز یا در شیوه‌های عرضه و مبادله آن، می‌تواند نه‌تنها بر تراز مالی بنگاه‌های بزرگ صادرات‌محور، بلکه بر شاخص‌های بازار سرمایه، سرمایه‌گذاری‌های تازه و حتی برنامه‌های توسعه‌ای این صنایع تأثیر بگذارد. در این میان، تصمیم اخیر مبنی بر انتقال عرضه ارز صادراتی شرکت‌های پتروشیمی و فولادی به «تالار دوم» مرکز مبادله ارزی، به‌عنوان یکی از تحولات مهم سیاستی، بار دیگر نگاه‌ها را متوجه آینده سودآوری این صنایع کرده است؛ تصمیمی که به‌طور بسیاری از کارشناسان می‌تواند به افزایش درآمد، ارتقای توان رقابتی و بازگشت بخشی از تعادل از دست‌رفته میان هزینه‌ها و درآمد‌ها بینجامد.

تغییر مسیر سیاست ارزی

طی سال‌های اخیر، صنایع بزرگ کشور با دشواری‌های متعددی دست به گریبان بوده‌اند. تحریم‌های سنگین و محدودیت‌های نقل‌وانتقال مالی، تأمین ارز را به فرآیندی دشوار بدل کرده و هزینه‌های صادرات و واردات به شدت بالا رفته است. از سوی دیگر، تغییرات نرخ ارز در دوره‌های مختلف اثرات دوگانه‌ای بر این صنایع گذاشته است؛ گاهی در کوتاه‌مدت به افزایش درآمد منجر شده، اما در میان‌مدت با رشد هزینه‌ها و فشار مضاعف بر بنگاه‌ها همراه بوده است. همین وضعیت باعث شد سیاست‌گذاران اقتصادی به دنبال اصلاح سازوکار عرضه ارز ب‌آیند تا مسیر تازه‌ای برای بازگشت تعادل میان درآمد و هزینه‌های شرکت‌ها ایجاد شود.

در این چارچوب، شکل‌گیری و گسترش فعالیت «تالار دوم» مرکز مبادله ارزی به‌عنوان بستری تازه برای عرضه

“

انتقال ارز

صادراتی

به تالار دوم

ضمن بهبود

محاسبات

سود و درآمد

شرکت‌های

پتروشیمی،

زمینه‌رشد

سرمایه‌گذاری،

اجرای

پروژه‌های

توسعه‌ای و

ارتقای جایگاه

رقابتی صنایع

بزرگ ایران

در بازارهای

جهانی را فراهم

می‌کند

یادداشت
O P I N I O N

احمد مهدوی‌اِهری

دیرکل انجمن صنفی کارفرمای صنعت پتروشیمی

پتروشیمی؛ ستون اقتصاد غیرنفتی

صنعت پتروشیمی از دیرباز به‌عنوان یکی از ستون‌های اصلی اقتصاد ایران شناخته می‌شود؛ صنعتی که نه‌فقط در جایگاه یک صادرکننده مهم غیرنفتی، بلکه به‌عنوان پشتوانه ده‌ها رشته پایین‌دستی نقش‌آفرینی می‌کند. پلاستیک، لاستیک، بسته‌بندی، کشاورزی، نساجی و صنایع بهداشتی، همگی به زنجیره تولید این بخش متکی‌اند. هرگونه اختلال در مسیر تولید پتروشیمی می‌تواند چون دومینو بر دیگر صنایع فرود آید و چرخه‌ای از زیان را رقم بزند.

این خطر به‌ویژه در زمستان نمایان‌تر است؛ فصلی که با افزایش مصرف خانوار و ناترازی گاز، حدود ۴۰ مجتمع پتروشیمی با بحران خوراک روبه‌رو می‌شوند و توقف تولید آن‌ها مستقیماً به کاهش ارزآوری کشور و اختلال در تأمین مواد اولیه داخلی منجر می‌شود. برای رهایی از این گلوگاه تکرارشونده، سرمایه‌گذاری‌های بزرگی آغاز شده است. ۲۰۲ میدان گازی در اختیار هفت هلدینگ و کنسرسیوم‌های فعال قرار گرفته و بناسبت با سرمایه‌گذاری هشت میلیارد دلاری، ظرفیت تولید گاز کشور روزانه ۲۲۰ میلیون مترمکعب افزایش یابد. این افزایش، شرط لازم برای تحقق اهداف برنامه هفتم توسعه است؛ برنامه‌ای که مقرر کرده ظرفیت تولید پتروشیمی از ۹۶ میلیون تن فعلی به ۱۳۱.۵ میلیون تن برسد. دست‌یابی به چنین جهشی ۳۰ درصدی تنها زمانی امکان‌پذیر است که زیرساخت‌های لازم فراهم شود و هماهنگی میان دولت، شرکت ملی صنایع پتروشیمی و بخش خصوصی تقویت شود.

فراموش نکنیم که همین صنعت امروز بزرگ‌ترین صادرکننده غیرنفتی است، سالانه ۷ تا ۸ میلیارد دلار خوراک در اختیار صنایع تکمیلی می‌گذارد و بخش مهمی از نیاز کشاورزی به اوره را برطرف می‌کند. با وجود تحریم‌ها، آنچه بیش از همه این بخش را تهدید می‌کند نه فشار بیرونی، بلکه موانع داخلی است؛ موانعی که اگر برداشته شوند، حمایت از صنعت پتروشیمی به‌معنای حمایت مستقیم از اقتصاد ملی خواهد بود.

با وجود آنکه صادرات همواره جذابیت مالی بیشتری دارد، این صنعت وظیفه‌ای روشن در تأمین نیاز داخلی دارد و این مسئولیت ایجاب می‌کند که محصولات با قیمت واقعی و بدون واسطه به‌دست مصرف‌کنندگان برسد. نقش انجمن‌های تخصصی در این میان حیاتی است. هماهنگی میان دستگاه‌های مرتبط نیز باید به نقطه‌ای برسد که دغدغه اصلی فعالان دیگر نه تأمین خوراک در زمستان، بلکه توسعه ظرفیت در سراسر سال باشد.

هرچه تولید در بالادست گسترش یابد، ارزش افزوده در صنایع میان‌دستی و پایین‌دستی بیشتر خواهد شد و در نهایت کل اقتصاد کشور بهره‌مند می‌شود؛ اما مسیر توسعه این صنعت بدون یک نهاد تنظیم‌گر مستقل کامل نخواهد بود. تجربه جهانی نشان می‌دهد که دولت‌ها بنگاه‌داران موفق نیستند و میدان باید برای حضور پررنگ‌تر بخش خصوصی آماده شود. صنعت پتروشیمی با سهم ۳۰ درصدی از صادرات غیرنفتی و حضور مؤثر در بازار سرمایه، آرزو‌ترین بخش اقتصاد کشور است.

رشد تولید و صادرات ذوب‌آهن اصفهان

عملکرد شهر یورماه نشان‌دهنده افزایش قابل توجه تولید، فروش داخلی و صادرات در این مجتمع راهبردی فولاد کشور است

۴۳ هزار و ۳۰۵ میلیارد ریال در شهریور رسید که حاکی از رشد حدود ۳۱ درصدی است.

در حوزه صادرات، ذوب‌آهن جهشی چشمگیر را تجربه کرد؛ صادرات این شرکت از ۲۶ هزار و ۱۲۵ تن در مرداد به ۱۱۳ هزار و ۳۲۳ تن در شهریور رسید که نشان‌دهنده رشدی بیش از ۲۳۳ درصدی است. مجموع فروش ذوب‌آهن در شهریورماه نیز به ۷۶ هزار و ۲۸۰ میلیارد ریال رسید، در حالی که این رقم در مرداد ۴۰ هزار و ۹۳۷ میلیارد ریال بود، رقمی که رشد ۸۶ درصدی کل فروش ماهانه را نشان می‌دهد.

این جهش تولید و فروش، علاوه بر تقویت جایگاه ذوب‌آهن اصفهان در بازار داخلی، نقش مهمی در صادرات فولاد کشور ایفا می‌کند و نشان می‌دهد که با مدیریت بهینه و بهره‌گیری از ظرفیت‌های صنعتی، حتی در شرایط چالش‌زایی توان به رشد اقتصادی پایدار دست یافت.

که رشدی حدود ۱۱ درصد دارد. این روند افزایشی در محصولات نهایی نیز قابل مشاهده بود. تولید تیرآهن بیش از دو برابر شد و ۲۹ هزار و ۴۰۲ تن به ۶۰ هزار و ۱۹۰ تن رسید. میلگرد نیز از ۲۶ هزار و ۵۵۵ تن به ۵۳ هزار و ۱۵۷ تن افزایش یافت و تولید ریل ملی با جهشی بیش از دو برابر، از سه هزار و ۱۴۵ تن به هفت هزار و ۵۰ تن رسید. نیمه نخست سال جاری نیز با تولید ۳۶ هزار و ۴۸۵ تن ریل ملی، رکورد شش‌ماهه تاریخ تولید این محصول استراتژیک در ذوب‌آهن اصفهان ثبت شد؛ رکوردی که پیش از این با ۲۷ هزار و ۶۵۳ تن در نیمه نخست سال ۱۳۹۹ به ثبت رسیده بود.

رشد فروش داخلی و جهش صادرات

در کنار افزایش تولید، فروش داخلی ذوب‌آهن اصفهان نیز رشد چشمگیری داشت. فروش این شرکت از ۳۳ هزار و ۹۲ میلیارد ریال در مردادماه به

ذوب‌آهن اصفهان در شهریورماه سال جاری توانست عملکردی قابل توجه را به ثبت برساند و نشان دهد حتی در شرایط محدودیت انرژی و رکود نسبی بازار داخلی، ظرفیت‌های تولیدی و صادراتی این مجتمع راهبردی فولاد کشور پابرجاست. این شرکت صنعتی که نقش مهمی در زنجیره فولاد ایران دارد، در ماه گذشته شاهد افزایش محسوس تولید، فروش داخلی و صادرات بود که رکوردهای تازه‌ای را رقم زد.

رشد تولید در بخش‌های مختلف

بر اساس آمار سامانه کدال، تولید چند مذاب کوره‌بلند‌های ذوب‌آهن در شهریورماه به ۱۷۲ هزار و ۱۶ تن رسید که نسبت به مردادماه ۱۵۷ هزار و ۴۲۰ تن، بیش از ۹ درصد افزایش نشان می‌دهد. تولید شمش فولادسازی نیز از ۱۴۱ هزار و ۱۶۰ تن در مرداد به ۱۵۷ هزار و ۴۸۶ تن در شهریور رسید